

Европейски икономически и социален комитет

TEN/439
Европейско кино в
цифровата ера

Брюксел, 15 юни 2011 г.

СТАНОВИЩЕ

на Европейския икономически и социален комитет

относно

**„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета,
Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите
относно възможностите и предизвикателствата
пред европейското кино в цифровата ера“**

COM(2010) 487 окончателен

Докладчик: **г-н Mircea Eugen Burada**

На 24 септември 2010 г. Комисията реши, в съответствие с член 114 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно възможностите и предизвикателствата пред европейското кино в цифровата ера“
СОМ(2010) 487 окончателен.

Специализирана секция „Транспорт, енергетика, инфраструктури, информационно общество“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 24 май 2011 г.

На 472-ата си пленарна сесия, проведена на 15 и 16 юни 2011 г. (заседание от 15 юни 2011 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 142 +гласа „за“, 1 глас „против“ и 9 гласа „въздържал се“.

*

* *

Мото

„Европа трябва да бъде световен фактор, а не подизпълнител на глобализацията“¹

ПРЕАМБЮЛ

„Европейското кино играе важна роля в оформянето на европейските идентичности, които са в сърцевината на Европейската програма за култура“.

Това изречение, поставено в началото на съобщението на Комисията, е отлична декларация за намерения и още от самото начало подчертава истинския обхват на темата, като същевременно ни предупреждава за огромното ѝ значение за успеха на такова предизвикателство като създаването на Европейския съюз, както е бил замислен от неговите основатели. Културата и всички нейни съставни елементи, и по-специално в настоящия случай – киното, е основният вектор на общуването, солидарността, демокрацията и особено на сближаването в Европа. Истински *Holy Grail* („Свети Граал“) на битието, киното трябва да бъде опазвано и към него да се подхожда със засилен политически и стратегически интерес. Цифровото кино предлага възможност, която не бива да се пропуска – на европейското кино да се предостави главната роля на трансцендентален носител на идеите. Това е и уникален шанс за Европейския съюз, който задължително трябва да се възползва от него, за да си набави необходимите инструменти за постигане на сближаването в ЕС чрез оформяне на европейските идентичности. И единствено изкуството като такова, и кинематографичното изкуство по-специално, ще могат да конкретизират тази амбиция. Икономическото изражение на това начинание изисква БЮДЖЕТ, т.е. огромна финансова подкрепа, без която Съюзът – същинска вавилонска кула от 27 страни – рискува да бъде провален поради чувствителността, характерна за присъщите на отделните държави-членки идентичности.

¹

Среща на председателя Staffan Nilsson с европейския комисар Michel Barnier, проведена на 6 януари 2011 г.

1. **Заклучения и препоръки**

1.1 Темата, която ни занимава днес, е сложен, чувствителен и важен въпрос, който е най-вече политически:

- СЛОЖЕН, поради културното многообразие на европейските идентичности;
- ЧУВСТВИТЕЛЕН: всяка държава-членка, горда с богатото си и разнообразно национално кинематографично наследство, ще подхожда към този нов етап твърде предпазливо и дори скептично;
- ВАЖЕН, поради липсата на истинска стратегия на европейско равнище и на очаквани резултати, което рискува във времето да се превърне в заплаха за усилията за укрепване на ЕС чрез оформяне и хармонизиране на европейските идентичности;
- ПОЛИТИЧЕСКИ: и ако в началото киното, чисто културно явление, е било за развлечение, то с времето придобива ново и многообразно значение като морална подкрепа, средство за общуване, историческа следа, начин за постигане на възвишеност, средство за пропаганда и пр.

1.2 Комитетът препоръчва на всички политици, загрижени за бъдещето на този уникален за света проект, да действат с предпазливост и да избягват да попадат в клопката на сравненията, пропити с културна мрачност, като „американското кино има превъзходство“, „зрителите предпочитат американските продукции“ и пр. Конкуренцията трябва да бъде като доза адреналин, инжектирана на европейското цифрово кино. Зрителите обичат да се общува с тях, да бъдат очаровани, да бъдат убедени, да им бъде предложен спектакъл, да бъдат поканени в киносалона, в който да влизат със своите собствени идеи и откъдето да си тръгнат с идеите, които са им предадени от екрана. Това е ключът към успеха. Именно затова препоръчваме да се положат всички необходими усилия (самоувереност, решителност, европейска амбиция), за да се намерят необходимите средства и финансиране, с ясна цел да се подсигури успехът на този политико-културен инструмент, който без съмнение е един от най-важните за успешното справяне с предизвикателството за европейската интеграция.

- 1.3 Тази същинска цифрова революция в европейското кино, чрез предизвиканите от нея промени в програмите, стандартите и законодателствата, ще доведе до дълбоки сътресения в „спокойния“ живот на редица заинтересовани страни в сектора, като им наложи нова работна рамка, нов ритъм на живот и най-вече необходимостта от чувствително увеличаване на бюджета. Това е ново предизвикателство, което обаче крие опасност от изчезване на редица малки и средни предприятия, както е обяснено много добре в текста на Комисията. Комитетът отправя апел и изразява своята подкрепа за всяка необходима намеса на Европейския съюз и счита, че е наложително да се положат усилия за продължаване на съществуването на малките зали и на тези в селските райони, подобно на тези в големите градове, които са толкова важни за социалното сближаване, както и нишата на студийното и експерименталното кино.
- 1.4 Гигантски скок към иновацията, императив за бъдещето на Съюза, основен компонент на европейската култура, солиден мост между народите и културите на ЕС, който им дава възможност да се срещат, да се опознават по-добре, да се откриват взаимно, а дори може би, ако е необходимо – да осъзнаят, че могат да живеят заедно, като се гледат с разбиране, уважение, а защо не и възхищение, цифровото кино е дъгата предвестник на един по-задушевен, по-конкурентоспособен и по-евтин живот.
- 1.5 Комитетът подкрепя създаването на равнището на ЕС на конкретна, ясна и стабилна правна рамка. Държавите-членки трябва да положат конкретни усилия, за да върнат в киносалоните милионите напуснали ги зрители. Тук е редно да бъде взет под внимание един факт от първостепенно значение: в днешно време гледането на филм в киносалон се превърна в лукс, докато гледането на филм на DVD с домашно кино (с необходимия плазмен екран) е ежедневно удобство.
- 1.6 При разглеждането на този въпрос трябва да се има предвид, че ИКТ – новите технологии, информацията в реално време и директната комуникация без езикови бариери – са изключително полезни за свободното и все още евтино разпространение на толкова разнообразните културни и творчески ценности на Европа. Същевременно те предоставят много лесен достъп за лицата със затруднения в зрението или в слуха.

- 1.7 Въпреки това не може да бъде постигнато нищо стабилно и трайно, ако Европейският съюз не осигури необходимите финансови ресурси за осъществяването и подходящата подкрепа за този единствен в света мултикултурен проект. Лошото управление на тази програма без съмнение ще доведе до трудно поносими разходи за малките кинозалони, за определени категории професии от сектора и най-вече за нашата основна целева група – зрителите. Предвид факта, че от гледна точка на публичните помощи не съществува единен подход, приложим към всяка държава и всеки регион в Европа, ЕИСК подчертава, че е необходимо да бъде финансирана в достатъчна степен цифровизацията на малките кинозалони, по-специално на тези в селските райони, както и на тези в големите градове. Следва приоритетно да се използват структурните фондове, да се осигури подходящо съфинансиране на национално равнище, а гаранционният фонд за филмови продукции МЕДИЯ да стане по-достъпен за заинтересованите лица. Въпреки това, не може да става въпрос за недиференциран подход на държавните помощи, което е еднакво валидно за всички страни и всички региони в Европа; на всяка страна или всеки регион трябва да се остави свободата да изградят системата, която най-добре ще отговори на състоянието на пазара към момента.
- 1.8 Препоръчва се използването на прехода към цифрова технология, който със сигурност ще се състои през следващите години, за да се дигитализират филмовите архиви, независимо дали става дума за документални филми, архивни кадри или класически филми, за да не се лишат идните поколения от тази златна мина на европейското кино и да могат лесно да получат достъп до тези продукции.
- 1.9 Съобщението поставя по-силно ударение върху цифровизацията на кинозалоните, отколкото върху европейското кино и аудиовизуалната политика в цифровата ера. Цифровизацията е сложен процес, който надхвърля обикновената подмяна на оборудването. Ще бъде необходимо да се възприеме един по-интегриран подход, който да отчита не само технологичните и индустриалните аспекти, но и въпросите, будещи загриженост, и целите в културната сфера – творчеството – за да се превърне европейското кино в основен стратегически елемент от Програмата в областта на цифровите технологии за Европа. Достъпът до цифровото кино, независимо дали е за запълване на свободното време или с осведомителна цел, трябва да стане елемент от *Програмата в областта на цифровите технологии за Европа*.

2. Въведение

- 2.1 Цифровото кино използва цифровите технологии за разпространение и прожектиране на филми в кинозалони. Цифровата технология включва: цифров запис, цифрова постпродукция, извършване на цифрова обработка – Digital Cinema Distribution Master (DCDM), прожекция на филми в цифров формат (стандарт DCI), която може да се извършва на две нива на резолюция: 2K и 4K. Системата на цифрово кино трябва да осигури най-висока резолюция на картината и звука.

- 2.2 Разпространението на филми в цифров формат позволява на киноразпространителите да реализират значителни икономии. Разпространението на запис на 80-минутен филм върху класическа лента струва от 1 500 до 2 500 щатски долара. Умножена по милиони копия, сумата става баснословна. На цифров носител, с не повече от 250 Mb в секунда, един обикновен филм може да се съхранява на твърд диск от едва 300 Gb на твърде ниска цена, без да се забравя, че физическият цифров носител е лесен за използване, съхраняване и транспортиране, а може и да се употребява многократно (източник: Уикипедия).
- 2.3 Разпространението на цифров носител (цифровото кино) не би съществувало без филмовото производство, което изостава в адаптирането на снимачните апарати към цифровата система. Налага се да се отпуснат значителни финансови средства, за да се преодолее допуснатото закъснение и да се постигне бърз напредък предвид съществуващата конкуренция.

В момента се намираме в доста парадоксална ситуация – опитваме се да изградим мрежа от цифрови кина, докато повечето производители на филми все още използват целулоидни ленти като носител за разпространението на своите филми.

Същото е положението и в областта на филми с триизмерно изображение, при които разпространителите или собствениците на киносалони най-често продават на европейците, за няколко евро повече на билет, нещо като ерзац без необходимите качества на цифровия стандарт. Ако цифрово мастър копие не е заснето по цифрова технология, не може да има истинска цифрова прожекция. Например филмът „Аватар“ беше заснет в триизмерно изображение, което обяснява увлечението на милиони зрители.

3. **Предварителни условия**

- 3.1 В съобщението са взети под внимание няколко основни концепции, предназначени за насърчаване на общо европейско културно пространство въз основа на принципа, че цифровизацията ще се проведе, както следва, и че ще бъде придружена от необходимата финансова подкрепа.
- 3.1.1 В европейската програма за култура се отделя най-голямо внимание на популяризирането на европейското кино като двигател за оформянето на европейските идентичности и за сближаване между културите в ЕС.
- 3.1.2 Програмата в областта на цифровите технологии за Европа е една от седемте водещи инициативи на „Европа 2020 – Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“ в рамките на единен цифров пазар.

- 3.1.3 Единният пазар е важен възел, който гарантира, въпреки всички трудности, свободното движение през вътрешните граници на ЕС на културните продукти, обществените отношения и търговски услуги, като предлага на европейските граждани да се възползват изцяло от предимствата на цифровата епоха чрез създаването на единен цифров пазар.
- 3.1.4 Конвенцията на Юнеско, ратифицирана от Европейския съюз през 2006 г., която предлага да се защитава и насърчава многообразието от форми на културно изразяване, е изключително полезна за определяне на необходимите действия – амбиция, която Европейският съюз трябва да конкретизира напълно в областта на цифровизацията на киносалоните.
- 3.1.5 Зелена книга „Отключване на потенциала на културните и творческите индустрии“. Освен че допринасят пряко за БВП, културните и творческите индустрии са и важни фактори за икономически и социални иновации в много други сектори.
- 3.1.6 Програмата **МЕДИЯ 2007** е обширна програма, която има и специален раздел за обучението на специалистите от европейската аудиовизуална индустрия. Целта ѝ е да помага на хората, работещи в този сектор, да се адаптират към европейското и международното измерение на аудиовизуалния пазар, насърчавайки продължаващото професионално обучение и използването на новите технологии.
- 3.1.7 Финансирането на цифровизацията на малките киносалони, по-специално в селските райони, определено липсва. То следва да се извършва посредством структурните фондове, чрез подходящо съфинансиране на национално равнище и чрез осигуряване на по-голяма достъпност за заинтересованите лица до гаранционния фонд за филмови продукции МЕДИЯ.

4. **Анализ на ситуацията**

- 4.1 Цифровата революция повдига политически въпроси на регионално, национално и европейско равнище:
- конкурентоспособността и разпространението на европейските произведения;
 - плурализмът, а така също - културното и езиковото многообразие.

Тези проблеми определено трябва да бъдат анализирани и решени по еднакъв начин и безпристрастно между всички участници от ЕС.

- 4.2 От гледна точка на помощта, предоставена от органите на държавите-членки, се забелязва, че финансовата подкрепа до този момент е била запазена за създаването и производството на филми, което според нас е много похвално и абсолютно необходимо за насърчаването на филмовата култура на отделните държави, при условие че се премине към цифрова продукция.

- 4.3 Освен това в съобщението се подчертава нуждата от създаването на допълнителна финансова подкрепа, както за правене на референтни копия („мастър“), така и за инсталирането на цифрови екрани, така че филмите да могат да се излъчват и гледат от максимален брой зрители, при условие че се финансира преквалифицирането на хората, изгубили своята работа поради преминаване към друга технология.
- 4.4 Текстът поставя въпроса за широкомащабното участие на разпространителите и на собствениците на киносалони – задължително условие, за да се гарантира разпространението на европейските творби и разнообразието на европейското кино. Фактът, че някои разпространители на филми са също и продуценти, не бива да е проблем, ако цената на билетите не бъде възпираща. Редно е да се използва техния бизнес интерес, за да се осигури подкрепа за националното или европейското цифрово кино.
- 4.5 Още през пролетта на 2008 г. Европейската комисия и държавите-членки предприеха дълготрайна инициатива чрез създаването на експертна група по цифровото кино. По време на обсъжданията се откри необходимостта от намиране на алтернатива на съществуващите в момента модели за финансиране чрез такса за виртуално копиране (ТВК) (virtual print fee – VPF), както и значението на финансовата подкрепа от страна на Европейския съюз и националните публични власти в полза на цифровизацията.
- 4.6 „Междинни инвеститори“ финансират предварително цялото цифрово оборудване за киносалоните. Разпространителят е длъжен да върне още с първата прожекция на филма финансирането – таксата за виртуално копиране (VPF) – което е все едно да закупи цифровото оборудване.
- 4.7 Ако в съобщението се съдържат някои примери за финансиране, които ни навеждат на мисълта, че влакът на цифровизацията вече е потеглил, ние все още нямаме конкретна представа за неговата средна скорост, ефективност, стабилност на оборудването и най-вече за размера на обхвата на мрежата от цифрови кина, един от стълбовете за осъществяване на единния пазар, който се стреми да гарантира интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.
- 4.8 В резултат от обществената консултация, инициирана от Европейската комисия на 16 октомври 2009 г. по въпроса за възможностите и предизвикателствата пред европейското кино в цифровата ера, се получиха над 300 отговора от страна на собственици на киносалони, разпространители, продуценти, търговски агенти, кинематографски организации, професионални сдружения и дружества за цифрови услуги.

- 4.9 Смятаме, че за успешното справяне с това предизвикателство, един такъв мониторинг в дългосрочен план трябва да бъдат адаптиран към широкия спектър на европейския културен контекст.
- 4.10 В течение на годините киното се е изправяло пред редица предизвикателства: няма кино, Technicolor, система Dolby стерео и пр. Голямото предизвикателство на съвременната епоха е цифровата революция.
- 4.11 ЕИСК подчертава, че цифровизацията поставя също така и сериозни технически и финансови предизвикателства, свързани със складирането, дълготрайното съхранение и достъпа, които не са разгледани в съобщението. Не е изготвен никакъв план за дълготрайното цифрово складиране, както и никаква процедура, която да е достатъчно ефективна за дълготрайно складиране на цифрово съдържание, с оглед бъдещо извличане на данни. Складираната цифрова медия има по-кратък живот от филма, свързаните разходи са доста по-високи, а цифровото съдържание нараства в геометрична прогресия. Успоредно с това се поставят и въпросите за достъпа, оригиналността и автентичността.
- 4.12 Комитетът препоръчва тези предизвикателства да бъдат разрешени чрез създаване на сътрудничество в цялата киноиндустрия при участието на заинтересованите страни, с което да се изградят адекватни системи за складиране и архивиране, да се изградят общи стандарти и се вземе решение за стабилно и надеждно финансиране. Препоръките за единна рамка за цифрово складиране и архивиране включват основно осигуряване на гарантиран достъп за период от 100 години, предприемане на мерки за избягване на дълги периоди на липса или недостиг на финансиране, възможност за възпроизвеждане на записи, които да удовлетворят бъдещите нужди за разпространение, качество на образа и звука, които да отговарят или дори да превъзхождат оригинала, както и защита от зависимост от нестабилни технологични платформи.
- 4.13 В съобщението се набляга на възможността, предоставена от цифровото разпространение: гарантиране на оцеляването на архивни филми и след това широкомащабно разпространение на класическите творби, застрашени от забвение поради остарялата технология.
- 4.14 Цифровите технологии позволяват също така да се намалят значително разходите във фазите на производство и постпродукция. Така един цифров „мастър“ (Digital Source Master – DSM) може да бъде използван в няколко области: кино, видео при поискване (VOD), DVD, цифрова телевизия.

- 4.15 Цифровото разпространение предлага още една възможност от първостепенно значение: то улеснява прекосяването на физическите, културните и най-вече езиковите граници, като се започне от най-обикновеното представяне на оригиналния филм, преведен на езика на страните, в които ще бъде представен. В допълнение, все повече филми на DVD съдържат субтитри на многобройни езици.
- 4.16 Този цифров похват позволява също така на режисьора на филма да контролира до последния момент качеството на цифровия мастър (кадри, специални ефекти, осветление, музика, звукови ефекти и др.).
- 4.17 Комитетът приветства усилията на Европейската комисия да насърчи държавите-членки, подкрепящи своята кинопродукция, да се възползват от възможностите на цифровото разпространение, като поемат предизвикателството, чрез продължително участие в тази цифрова революция, да гарантират сигурно бъдеще на цифровото кино, което прави културното многообразие достъпно за гражданите на ЕС.
- 4.18 ЕИСК подчертава потенциала за създаване на работни места в сектора, както и спецификата на профилите, за които осигурява заетост. Днес е изключително важно да се инвестира в човешките ресурси, за да се осигури успешно разпространение на цифровото кино в Европа, което ще гарантира в бъдеще качеството и самобитността на европейската кинематографична индустрия. Важно е също така да се намали в рамките на възможното (например чрез подходящи мерки за обучение и заместване) социалната цена за прехода към цифрови технологии, изразяваща се в загуба на работни места за прожекционистите или за лабораторните техници.
- 4.19 Решението за прилагането на МЕДИЯ 2007 предвижда в член 3, параграф 1, буква в) професионално обучение още на първоначалния етап от употребата на цифровите технологии, използвани при производството, постпродукцията, разпространението, търгуването и архивирането на европейските аудио-визуални програми. Програма МЕДИЯ 2007 би следвало да бъде преразгледана и разширена, за да даде приоритет и отговори на новите изисквания, които надхвърлят вече определените.
- 4.20 Програма МЕДИЯ 2007 подкрепя и другия аспект на цифровото кино – разпространението (член 5).
- 4.21 Държавните помощи, отпускани съгласно член 107, параграф 3, точка г) от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), са друг източник на финансиране. Примерите са многобройни, както се подразбира от контекста.
- 4.22 Стандартизация: през 2002 г. шестте най-големи американски филмови компании определиха набор от технически спецификации за киноразпространение чрез цифровите технологии: „Инициатива за цифрово кино“ (Digital Cinema Initiative – DCI).

- 4.23 Те бяха публикувани през 2005 г. от Дружеството на инженерите от филмовата индустрия и телевизията (SMPTE), след което бяха превърнати в норми за цифровото кино и приети като международни стандарти от Международната организация по стандартизация (ISO). През 2011 г. Комисията си поставя за цел да приеме дългоочакваната препоръка относно насърчаването на европейски норми, специфични за европейското цифрово кино.
- 4.24 В Европа, в сравнение със САЩ, процентът на филмовите продукции, заснети в цифров вид или чиято постпродукция се извършва в цифров вид, е обезпокоително нисък. Ние изоставаме в сравнение с този могъщ конкурент. Ето един красноречив пример: от всички цифрови филми, прожектирани във Франция (30 през 2007 г., 50 през 2008 г.), 35 са били северноамерикански, 10 европейски и 5 независими продукции.
- 4.25 С усилията си за развитие на цифровите кинозалони, без успоредно с това да подкрепяме европейското производство на цифрови филми, обричаме европейското кинематографично творчество и капитулираме пред чуждите дигитални продукции.
- 4.26 В случай на провал на тази голяма европейска програма, цифровото кино ще символизира края на идеята за европейско сближаване, основаващо се на мултикултурното съдържание в Европейския съюз.
- 4.27 Поуката е: в областта на цифровото кино Европа има да навакхва голямо закъснение.

Брюксел, 15 юни 2011 г.

Председател
на
Европейския икономически и социален
комитет

Staffan Nilsson
